

Poljski Rusini, ki prebivajo ob vzhodni meji republike, molijo o binkoštih za duše rajnih, nosijo na njih grobove zelenje in cvetje in po dvoje — pisanih piruhov. Istotam zažigajo na predvečer binkoštnih praznikov po gorah in gričih kresove, ki jih imenujejo »sobótki« (sobutke). Ljudstvo razlaga to kot spomin na svetega Duha, ki je prišel v podobi ognja nad apostole.

Kult ognja je na Poljskem že jako star. Še stari Slovani so zažigali po gorskih vrhovih neugasljive grmade, da bi jih bogovi na ta način obvarovali pred zlimi, nečistimi duhovi noči. Pepel, ki je ostal od ognja, je imel bajé zdravilno moč. Rabili so ga kot lek za noge in za — želodec. Posipali so ga tudi po poljih, hoteč tako obvarovati posevke od plesnobe.

Spet drugje napravljajo dečki iz starih metel, iz slame, lanu ali konoplje velike baklje. Več dni jih namakajo v raztopljeni smrkovi smoli. Z gorečimi bakljami na palicah hodijo nato dečki po poljih. Ljudstvo ima vero, da bo žitno klasje bogatejše in bo zrnje prej zrelo.

Vsi ti običaji se po večini nanašajo na preprosto, kmetsko ljudstvo. Poezija naroda in narave je povprečnim meščanom na Poljskem prav tako tuja, kakor pri nas.

Škoda, da Slovenci namesto popačenke »binkošti« (Pfungsten) nimamo poetičnega imena »Zeleni prazniki«; to ime je vsekakor bolj slovansko in tudi pomenljivejše.

Mačka in miš, pa pes in mačka.

Dr. Fr. Zbašnik.

Na vrtu za Umkovo hišo se je sukala gruča otrok v bližini srednje debele jablane. Dečki in deklice, vse pomešano, so se oprijemali drug drugega in z velikim zanimanjem zrli pred se v tla. Sem in tja je buknil kateri v smeh, ali poskočil od veselja, potem se pa zopet zaglobil v opazovanje.

Dasi je bilo otrok že cela kopica, se je še vedno približal kak radovednež enake starosti. »Kaj pa imate?« je poizvedoval že od daleč in hitel, da ne bi zamudil. Umkov Tonček pa je vabil in odgovarjal:

»Brž, brž, da ne bo prepozno! Mačka se z miško igrala«

Tonček je bil videti ponosen na to, da se odigrava zabavni prizor baš na njih vrtu. No, pa tudi mačka je bila Umkova, in kdo ve, če ne celo miška! Vsekakor vzroka dovolj, da se je Tonček čutil in opravičljivo, da je vršil nekako vlogo hišnega gospodarja. Čim bolj je bil s katerim izmed otrok prijatelj, tem bolj ga je rinil v ospredje, da bi bolje videl. O, Tonček je vedel, kako se treba vesti napram prijateljem!...

Mačica, ki je vprizarjala igro z miško, je bila še mlada in majhna. Težko da bi si bila miško sama ujela! Brž ko ne ji je bila igračo preskrbela mati, ki pa je ni bilo zdaj nikjer videti. Imela je pač več mladih in morala se je še za druge pobrigati!

Majhna je bila mačica in mlada, a vendar že strašno pretkana in prekanjena! Miški ni moglo biti nič kaj prijetno, ko je z njo svoje

burke uganjala. Zdaj jo je s svojimi tačicami obdelovala od desne in leve, zdaj zopet jo vzela v gobček med bodičaste zobe, da so okoli stoječe deklice, ki so bile bolj mehkega in usmiljenega srca, prestrašene vzklikale: »Ojoj, raztrga jo in požre!«

Toda mačica tega ni storila. Ni se hotela menda spraviti kar tako hitro ob veselje, ki ga je imela s svojo igro. Nekaj časa je držala miško med zobmi, pa jo zopet izpustila. A če tudi je imela mačica mehke tačice, so se vendarle včasi njeni ostrí krempljci malo pregloboko zasadili miški v kožuhek in akoravno je dobro pazila, da bi je z zobmi ne stisnila preveč, miški vendar le ni moglo biti lahko pri srcu, ko jo je držala tako v gobcu in ji grozila s smrtjo. Od prestanega strahu je bila miška vsa omamljena, in kar opotekala se je, ako jo je njena sovražnica izpustila za nekaj časa. Trajalo je vselej precej dolgo, preden si je zopet opomogla.

Kakor hitro pa je miška čutila zopet nekoliko moči v sebi in se je zavedela, da je še ni konec, je pa kajpada poizkušala, da bi ušla.

To se je ponavljalo redno, kadar ji je mačica privoščila malo oddihljaja. Zarila se je kam v travo in si prizadevala, da bi se skrila, dokler bi ji ne bilo možno pobegniti. A kaj, ko je

pa bila mačica takoj za njo! Baš ti miškini poizkusi, da bi zbežala, so se zdeli mačici menda še posebno zabavni. Ako se miška ni dolgo časa ganila, je nalašč v stran gledala, češ, kaj bi, še mar mi te ni! In miška se je res dala premotiti. Iznova je poizkusila svojo srečo in se zopet začela pripravljati na beg. Previdno se je nekaj časa plazila med travo, mačica pa se je delala, kakor bi ničesar ne videla. Ko pa je miška že mislila, da ni nobene nevarnosti več za njo ter se spustila v tek, je bila njena nasprotnica z dvema, tremi skoki zopet pri njej. In iznova jo je obdelavala s svojimi tačicami, kakor bi jo bila hotela kaznovati za to, da se je izkušala osvoboditi. Dajala ji je zaušnice od desne in leve, ali pa jo vzela zopet med zobe, stisnila jo morda malo bolj kot ponavadi, naposled pa jo vrgla kvišku, da je, padši na tla, včasi kakor mrtva obležala. V takih primerih jo je pustila mačica potem delj časa pri miru, kakor bi se bala, da bi res ne poginila in bi ne prišla tako ob svojo zabavo. Da pa še ni vsega konec in da se miška tudi nekoliko potajuje, je nemara dobro vedela. Začela se je stara igra! Miška je ležala nepremično kot mrtva v travi, mačica pa je zdaj zamižala, kakor bi hotela zaspati, zdaj ozrla se v stran, kakor bi jo vse drugo bolj zanimalo nego miška. Pri tem pa se ji je primerilo, da se je nekoliko predolgo okrog ozirala, miška je porabila ugodno priliko in smuknila nekam tako, da jo mačica ni mogla več najti. Oj, kako so se ji oči razširile, ko je pogrešila svojo igračico, kako je stikala za njo, kako jo iskala! Naposled se je pognala kvišku in splezala na jablano.

Otroci so zagnali glasen krohot, češ, kako je mačka neumna, ki misli, da zna miš po drevju plezati in da je na jablano zbežala! Toda mačka je imela drug namen! Popela se je v višino, da bi od zgoraj doli uzrla kje miško, ali pa jo na ta način znova premotila. In res se je dala miška zopet speljati na leđ. Ko namreč svoje sovražnice ni nikjer več videla, je pustila vso previdnost ob strani in se spustila proti kupu desk v tek, kjer bi bila našla svoje varno zavetišče. Toda ni ji uspelo! Zakaj mačka je, komaj da se je bilo zganilo v travi, skočila z jablane in mahoma sta bili zopet skupaj. A zdaj se je res zdelo, da so prišli za ubogo miš zadnji trenutki. Kakor še nikdar doslej ji je dala njena kruta nasprotnica občutiti svoje kremplje in svoje zobe. Stresala jo je srdito in jo metala kakor žogo kvišku in niti enega oddihljaja ji ni privoščila. Otroci, ki so vse to gledali, so bili prepričani, da jo zdaj umori in požre.

Toda če si je bila mačica res zaželela mišje pečenke, ni računala s tem, da si želi te pečenke še nekdo drugi! Prezrla je bila popolnoma, da se približuje pozorišču s paznim očesom velika čopasta kokoš. Mogočno je stopala in resno motrila mačkino početje. Možno tudi, da se mački še sanjalo ni o tem, da bi se mogel zanimati za miško še kdo drugi razen nje. Toda orjaška puta se je vsekakor zanimala in sicer iz prav sebičnih namenov, kakor se je takoj pokazalo! V tistem hipu, ko je uboga miška zopet enkrat z viška telebnila na tla, je namreč puta po bliskovno priskočila in preden se je mačica zavedela in otroci z njo, ki so se kratkočasili ob njeni igri, je že pograbila miško s kljunom in jo frfotaje skozi zrak odnesla.

»Ojoj!« so vzklikali otroci, ki niso pričakovali takega konca. Tonček je celo pobral krepelc in ga zalučil za kokošjo, ne da bi jo bil odvrnil s tem od njene nakane. Z začudenjem je opazil, iz katerega vzroka je odnesla svoj plen. Videl jo je, da je požirala gliste in hrošče, nikdar pa še ne, da bi požrla miš. Zdaj pa se je na vso moč prizadevala, da bi jo pogoltnila. Težko je šlo sicer, a naposled je miška vendar le izginila v njenem žrelu.

»Ti presneta kokoš ti!« so se jezili otroci, a tudi mačica ni bila videti nič kaj dobre volje. Parkrat je sama sebe čofnila s tačicami po glavi, kakor bi si hotela reči: »O ti buta butasta, da se daš od takele neumne kokoši tako oslepariti!« In kar sram je je menda bilo. Zakaj potuhnila se je in odbežala proti skednju ter se ondi pod skrila.

Otroci se še niso bili prav zdramili iz svoje osupnosti, ko pride Tončkova mati mimo in jih začne oštevati: »Kaj stojite tu in tlačite travo? Ali bi se ne mogli postaviti kam drugam, kjer bi ne delali škodel!« Tonček pa ji je brž razložil ves dogodek. Povedal ji je, kako je mačka miš mrcvarila in kako je naposled puta odnesla mački miš in jo pogoltnila.

»In vse to ste vi mirno gledali?« se je čudila mati. »Ali se vam žival prav nič ne smili? Saj tudi žival čuti bolečino! Res je miš škodljiva, a zato jo ubij, nikar pa je ne muči, pa tudi ne dopuščaj, da bi jo kdo drugi mučil! Kokoš pač tudi ni storila tako, da bi jo mogel človek pohvaliti, zakaj taka požrešnost, kakršno je ona pokazala, gotovo ni lepa, toda za ubogo miško je bilo tako vendar še najboljše! Kdo ve, koliko časa bi jo bila sicer mačka še trpinčila!« ...

(Konec prihodnjic.)

Jugoslavija in njene sosede.

Dr. Roman Savnik.

6. Avstrija.

Kot Madžarska je tudi Avstrija le ostanek nekdanj mogočne države. Nemci, številčno v manjšini, so bili v njej gospodarji, dočim se slovanski narodi v Avstriji niso počutili zadovoljne in srečne. Zato je razumljivo, da so po svetovni vojni odpadle od te države vse slovanske pokrajine in obsega današnja Avstrija večinoma le nemško ozemlje. Pred dvajsetimi leti še mogočna soseda male Srbije tik pred Beogradom, je sedaj trikrat manjša od Jugoslavije.

V nasprotju z Madžari so se Avstrijci razmeroma hitro vživeli v novi položaj. Ljudje so delavni, so se že znatno opomogli, čeprav imajo mnogi željo, da bi se mala Avstrija združila z Nemčijo v novo silno vsenemško državo. Predvsem so pravilno doumeli v Avstriji novi položaj svoje zemlje kot izključno alpske dežele, kot druge Švice, ki je kakor ustvarjena za tujski promet. To celo zato, ker leži država ob vseh velikih potih, ki križajo našo celino, pa naj drže iz Francije v Rusijo in Romunijo, iz Skandinavije v Italijo, ali pa iz Londona v Beograd in Carigrad — vsa ta pota drže na krajši ali daljši črti preko avstrijskega ozemlja. Pri tem je ugodno še to, da so nekatere avstrijske proge med najlepšimi in tehnično najbolj zanimivimi železnimi cestami v Evropi. Kajti Avstrija je prava gorska država. Po njej se razprostirajo najveličastnejše evropsko gorovje Alpe, ki se proti vzhodu razpletejo v celo pahljačo gorskih vrst, med katere se vrvajo nekakšni zatoki velikega nižavja iz Madžarske. Najvišji se vzpenjajo Alpe v priostreni piramidi Großglocknerja, v tem kraju avstrijskih vrhov, ki je skoraj 1000 m višji od našega ponosnega Triglava. Na njegovem temenu leži 10 km dolgi ledenik Pasterze, ki ga hodi občudovat tudi mnogo slovenskih hribolazcev. Naravno je v Avstriji turizma še vse bolj razvita kot v naši banovini. Povsod so na razpolago izletnikom zanesljivi gorski vodniki, v planinskem raju je že nad 400 dobro obiskovanih turističnih zavetišč. V Avstriji pa se dvigajo tudi nekateri naši slovenski vrhovi. Kajti ne smemo nikdar pozabiti, da je tekla slovenska zibel na Gosposvetem polju in da tudi še danes utripa onstran Karavank srce slovenskih Korošcev. Najlepša naša gora onstran meja je široki Ojsterc, odkoder se nudi nepopisno lep razgled. Pod njim se vije srebrna Drava, v soncu se blešče neštevilni zvoniki slovenskih cerkva, tu in tam se med holmi leskeče mirna vodna gladina koroških jezer. Pa tudi drugod, zlasti na severu, ima Avstrija mnoga mična jezera, ob katerih so se razvila lepa letovišča.

Država šteje 6½ milijona ljudi. Po narodnosti so večinoma Nemci, vendar je precej tudi Slovanov. Na Koroškem prebiva še 100.000 Slovencev, na Dunaju je mnogo Čehov, po vaseh ob avstrijsko-madžarski meji pa so naseljeni Hrvatje. Avstrija je republika. Ker je država vseskozi gorata, ima le